

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-260-9-27>

NATIONAL PHARMACEUTICAL INDUSTRY DURING THE WAR IN UKRAINE: STATUS, ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS

ВІТЧИЗНЯНА ФАРМАЦЕВТИЧНА ГАЛУЗЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ: СТАН, ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Krychkovska A. M.

*Candidate of Pharmaceutical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Technology of Biologically Active
Compounds, Pharmacy
and Biotechnology,
Lviv Polytechnic National University*

Кричківська А. М.

*кандидат фармацевтичних наук,
доцент кафедри технології
біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології,
Національний університет
«Львівська політехніка»*

Bolibrukh L. D.

*Candidate of Chemical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Technology of Biologically Active
Compounds, Pharmacy and
Biotechnology,
Lviv Polytechnic National University*

Болібрux Л. Д.

*кандидат хімічних наук,
доцент кафедри технології
біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології,
Національний університет
«Львівська політехніка»*

Monka N. Ya.

*Candidate of Chemical Sciences,
Assistant at the Department of
Technology of Biologically Active
Compounds, Pharmacy
and Biotechnology,
Lviv Polytechnic National University
Lviv, Ukraine*

Монька Н. Я.

*кандидат хімічних наук,
асистент кафедри технології
біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології,
Національний університет
«Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Вступ. Фармацевтична галузь займає провідне місце в економіці України та являє собою важливий сегмент національного ринку, який визначає національну та оборонну безпеку країни в цілому. У зв'язку з проведенням в Україні спочатку антитерористичної операції (АТО), а далі операції об'єднаних сил (ООС) та, особливо, з початком військової агресії Російської Федерації (РФ) у лютому 2022 року та розгортанні повномасштабної війни важливим стало завдання щодо належного забезпечення лікарськими засобами (ЛЗ) та медичними виробами (МВ) громадян країни, а також заклади охорони здоров'я (ЗОЗ). Ряд

українських науковців досліджує фармацевтичний ринок України у цей складний для держави час [1-5].

Основна частина. Вітчизняна фармацевтична галузь України до початку війни з РФ була доволі самодостатньою та стабільною: урядовими структурами велась закупівля ЛЗ за спеціальними програмами, вітчизняні виробники задовольняли попит на 50%, решта ЛЗ та МВ імпортувались транснаціональними та регіональними посередницькими оптовими фармацевтичними фірмами, в наслідок чого роздрібний сектор фармацевтичного ринку був добре забезпеченим і не мав перебоїв у постачанні та поняття дефіциту. Виключенням був лише період пандемії Ковід-19, коли виник ажіотажний попит на маски медичні, антисептики, протівірусні препарати та антибіотики. Тоді швидко спрацювала логістика фармацевтичного ринку та дефіцит цих товарів було ліквідовано. Вакцинація населення від Ковід-19 проводилась планомірно, дефіциту вакцин не було. Необхідно віддати належне як вітчизняним фармацевтам аптечних закладів, так і дистрибуції та логістиці оптових посередників фармацевтичного ринку України на той період часу. Однак, з перших днів війни ситуація кардинально змінилась, позаяк уникнути такого стану як паніка серед населення та високий, ажіотажний попит на ЛЗ та МВ не вдалось би жодній країні світу. У перший день військової агресії аптечний продаж ліків збільшився на 100 % у порівнянні з аналогічним днем минулого року та зростав швидкими темпами наступні 11 днів [1]. Починаючи з середини березня 2022 року попит зменшився та стабілізувався (рис. 1), що, на думку автора пов'язано з великою кількістю населення, яка виїхала за кордон (понад 4,5 млн. осіб), з окупацією територій, належною гуманітарною допомогою та закупівлею ЛЗ та МВ населенням у перші дні війни [1].

Також на фармацевтичному ринку України спостерігається збільшення споживання вітчизняних ЛЗ. Відбувається це внаслідок того, що вони є дешевшими за зарубіжні аналоги, а також через зниження доходів населення (рис. 2.).

Що стосується вітчизняних фармацевтичних фірм, то в липні 2022 р. вперше за довгий період змінився лідер. Ним стала фармацевтична фірма «Дарниця», яка акумулювала 4,73% ринку роздрібною реалізацією ЛЗ та дієтичних добавок у грошовому еквіваленті (Табл. 1).

Рис. 1. Потижнева динаміка аптечного продажу лікарських засобів від 1-го до 36 тижня 2022 року [1]

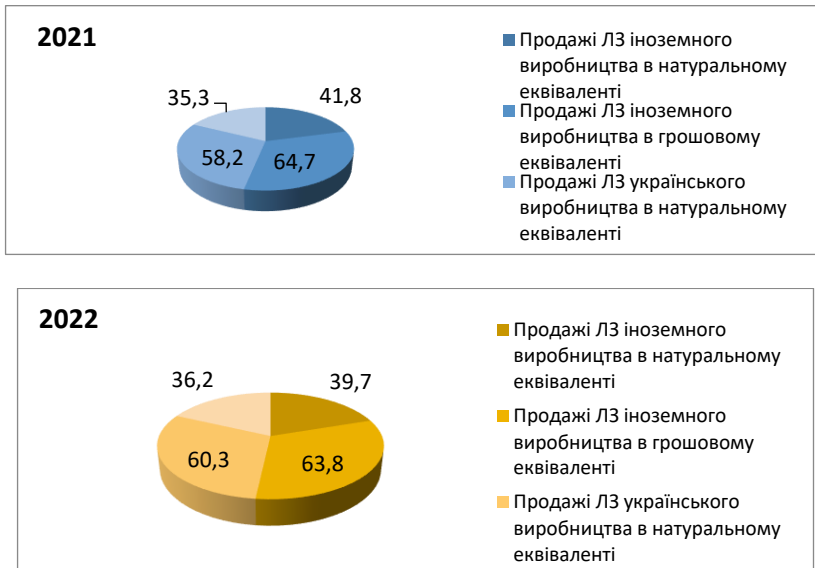

Рис. 2. Структура співвідношення продажів ЛЗ за підсумками липня 2021-2022 рр.

Таблиця 1

***Рейтинг Топ-10 фармацевтичних фірм за обсягами продажу ЛЗ**

№	Маркетуюча організація	2021	2022	Зростання/ зниження, %
1.	Дарниця (Україна)	2	1	10,6
2.	Фармак (Україна)	1	2	-24,9
3.	Асіно (Швейцарія)	4	3	-3,2
4.	Teva (Ізраїль)	3	4	-5,7
5.	Корпорація Артеріум (Україна)	7	5	-4,1
6.	Sanofi (Франція)	5	6	-18,8
7.	Berlin-Chemie (Німеччина)	6	7	-16,2
8.	KRKA (Словенія)	8	8	1,9
9.	Київський вітамінний завод (Україна)	10	9	3,5
10.	Кусум Фарм (Україна)	9	10	-7,5

* у грошовому еквіваленті за підсумками липня 2022 р. із зазначенням їх позиції в рейтингу за 2021 р. та темпів зростання/зниження обсягів продажу.

У сегменті дистрибуції компанії з топ-3 акумулюють 86,6% усіх поставок товарів «аптечного кошика» в аптечні заклади (Табл. 2.) [5].

Таблиця 2

***Топ-3 дистриб'юторів за обсягами поставок ЛЗ**

Дистриб'ютор	2022	2021	2020
Оптіма-Фарм (Київ)	43,1	38,3	34,8
БадМ (Дніпро)	37,1	38,8	35,5
Вента (Дніпро)	6,6	8,3	13,6

* в грошовому еквіваленті за підсумками липня 2022 р. із зазначенням їх питомої ваги в загальних обсягах поставок у липні 2020–2021 рр.

Розрахунки основних показників фармацевтичного забезпечення населення, таких, наприклад, як кількість працюючих аптек та аптечних пунктів на території України станом на сьогоднішній день достовірно вказати не можливо. Однак, динаміка цього показника уже за перший місяць війни в Україні мала тенденцію до спаду (Табл. 3) [6].

Таблиця 3

**Кількість працюючих аптек та аптечних пунктів на території
України станом на 23.02.2022 р. та 24.03.2022 р.**

Область	Кількість торгових точок станом на 23.02.2022 р.	Кількість торгових точок станом на 24.03.2022 р.	Частка працюючих аптек, %
Вінницька	784	730	93,1
Волинська	509	479	94,1
Дніпропетровська	1650	1462	88,6
Донецька	929	519	55,9
Житомирська	651	572	87,9
Закарпатська	753	738	98,0
Запорізька	868	686	79,0
Івано-Франківська	857	832	97,1
Київ та район	1687	978	58,0
Київська	1099	680	61,9
Кіровоградська	531	511	96,2
Луганська	380	105	27,6
Львівська	1290	1240	96,1
Миколаївська	584	411	70,4
Одеська	1508	1295	85,9
Полтавська	677	616	91,0
Рівненська	572	554	96,9
Сумська	480	408	85,0
Тернопільська	609	577	94,1
Харківська	1326	637	48,0
Херсонська	589	447	75,9
Хмельницька	803	756	94,1
Черкаська	754	727	96,4
Чернігівська	449	242	53,9
Чернівецька	516	503	97,5
Загальна кількість	20 855	16 705	80,1

Найбільш значна частка відкритих аптек – на заході України (Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Рівненська області) [6]. У регіонах, де ведуться активні бойові дії (Донецька, Луганська, Харківська, Чернігівська, Київська області) значна частина аптек на разі є. Там, де є/були ворожі війська, багато аптек розбито, знищено та розграбовано. Одні з найгарячіших точок – Чернігів, Харків, Маріуполь.

Висновки. Отже, найбільшою проблемою сьогодення для стабілізації та розвитку фармацевтичної галузі України є війна з РФ. Війна суттєво вплинула на фармацевтичний ринок України, однак йому вдалось втриматись, що пов'язано з допомогою переважної більшості країн світової співдружності.

Література:

1. Денис Кірсанов. Аптечний продаж в умовах війни. URL: <https://www.apteka.ua/article/630013> (дата звернення: 02.05.2022).
2. Пашков В.М., Гнедик Є.С. Фармацевтична політика держави в умовах воєнного стану. *Публічне право*. 2022. № 2 (46) С. 80-90. DOI: 10.32782/2306-9082/2022-46-8
3. Шмалько О.О. Особливості забезпечення населення лікарськими засобами під час надзвичайних ситуацій та воєнного стану: аналіз та перспективи. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2022. № 1 (91) С. 35-39. DOI: 10.11603/1681-2786.2022.1.13073
4. Дар'я Нинько. Особливості забезпечення ліками в Україні в умовах війни. URL: <https://www.dw.com/uk/osoblyvosti-zabezpechennia-likamy-v-ukraini-v-umovakh-viiny/a-61413607> (дата звернення: 11.04.2022)
5. Денис Кірсанов. Бриф-аналіз фармацевтичного ринку: підсумки липня 2022 р. URL: <https://www.apteka.ua/article/643719> (дата звернення: 22.08.2022).
6. В Україні наразі працює більше 16 тис. аптек: актуальна статистика URL: <https://www.apteka.ua/article/632554> (дата звернення: 02.05.2022).